

Delta-reflekterande och Reflekterande team i handledning, coaching och forskning

En metod som jag använder inom språkssystemisk handledning, coaching och forskning är *reflekterande team*. Jag har också anpassat reflekterande team till sammanträdesmöten (Olsson, 2003) och till forskningssammanhang där deltagarna själva också bidrar i reflektionerna med egna spår i berättande inom reflektionens ram. Jag kallar detta delta-reflekterande både i betydelsen deltagande och i betydelsen att nya förgreningar, nya fallor uppstår (Olsson, 2010, 2014b, 2014a). Reflektionen utmynnar i flera spår.

Modellen med reflekterande team har utvecklats av den norske professorn Tom Andersen (Andersen, 2003, 1992, 1987). Metodens idé, förutom samtal, reflektion på samtalen och reflektion över reflektionerna, är att skapa utrymme för utveckling av nya perspektiv och fler röster i utforskningen av skillnader som gör skillnader och Gregory Batesons idé om binokulärt seende (Bateson, 1998, Tomm, 2000, 1987, Andersen, 1987, 1992).

Metoden innebär att genom processen med reflekterande team och genom formaliserade skiftet mellan deltagarnas faser av talande respektive lyssnande, skapa större utrymme för att göra fler röster hörda och mer hörda.

Genom lyssnande och att fler röster blir hörda, hörs också hur olika ord kan användas – med olika mening. Ords mening skapas när och där de används (Wittgenstein, 1992, Bakhtin, 1986, Vygotskij, 1999). Vad som först hördes som en och samma berättelse kan höras som flera berättelser med olika betydelser – också beroende ur vilket perspektiv och positioner de hörs (Shotter, 1984). Verkligheten visar sig komplex och variationsrik. De olika versionerna samskapas och samskapar cirkulärt och reflexivt varandra inom kommunikation och i våra berättelser (Morgan, 2004, Burr, 1995).

Förutom de personer som intervjuar och intervjuas (alternativt den eller de som föredrar/berättar på egen hand), så finns i rummet¹ ytterligare en grupp - det reflekterande teamet. Medlemmarna i det reflekterande teamet sitter för sig och är helt tysta under tiden intervjugruppen talar. Först när dessa ber om hjälp (eller efter tecken

¹ Alternativt sitter teamet i ett sidorum med tillgång till avlyssningsinstrument. Detta sätt härrör från Milanogruppen/Milanoskolan, som i slutet av 60-talet och början av 70-talet utvecklade sin inriktning av familjeterapi, systemisk familjeterapi. Detta skedde främst i Milano – därav namnet. Milanogruppen började experimentera med ett terapeutiskt observationsteam bakom en envägsspegel. Terapeuterna bakom spegeln balanserade de två i rummet med familjen BOSCOLO, L., CECCHIN, G., HOFFMAN, L. & PENN, P. 1990. *Systemisk familjeterapi enligt Milanomodellen*, Natur och kultur.

från det reflekterande teamet alternativt efter att en förutbestämd/överenskommen tid gått) börjar det reflekterande teamet att tala. De talar då helt och hållet med varandra. Det underlättar om deltagarna sätter sig i riktning mot varandra. Detta gäller också intervjuare – intervjuad när de talar med varandra. Intervjugruppen sitter under tiden tyst lyssnande tills det återigen blir deras tur.

Reglerna för det reflekterande teamet är huvudsakligen att det under reflektionen är det öppet och fritt för associationer, hypoteser och skapande av alternativa berättelser, berättelser som kanske passar in eller nyfikenhet på den "logik" som är i användning (Dewey, 1991). John Dewey såg det psykologiska och det logiska som sammankopplade med varandra och talade helt enkelt om den "logik" som används i en människas handlande. Kopplat till de systemiska och narrativa utgångspunkterna kan frågor om vilken logik som är i användning t.ex. formuleras som frågor om vilken eller vilka berättelser som kan passa in för att förstå varför någon gör på ett visst sätt eller som ligger till grund för ett visst resonemang eller ställningstagande. Uppträdandet under reflektionen är trevande och man är medveten om de olika möjliga versioner som kan finnas i den uppgift som behandlas. Reflektionerna är kompletterande och utgår från en både och-position snarare än att betona någon eller någons ståndpunkt (Bilson and Ross, 1999). Teamet kan uppmuntra varandra i att formulera reflektioner och tankegångar genom att visa intresse och utforska varandras utsagor.

Teamet kan också uppmuntra intervjuaren att fortsätta fråga i en viss riktning så att det som berättas verkligen utforskas ur nya infallsvinklar och olika perspektiv. Den "gamla" berättelsen, som troligen den som svarar/den som föredrar/berättaren hört sig själv berätta flera gånger förut, kan bli omarbetad och förnyad genom frågandet och svarandet – deltagarna samskapar "nya" alternativa berättelser. Till sin hjälp kan intervjuaren också ha en eller ett par assistenter. Jag föredrar då att dessa sitter snett bakom intervjuaren och att intervjuaren kommunicerar öppet med sina assistenter inför deltagarna. Inledningsvis behöver göras överenskommelser om hur assistansen ska gå till. Exempelvis: Ska assistenterna knacka på/fråga intervjuaren om lov när de vill bidra med något? Väljer intervjuaren själv om han/hon ska ta till sig tipset? Har assistenterna tillåtelse att avbryta intervjuaren och gå in med egna frågor?

Ibland använder jag ytterligare en position och grupp inom formen Reflekterande team. Jag tänker på den renodlade observatörsposition. Någon eller några får uppgiften att förstärka uppmärksamheten på den egna kontexten, här-och-nu, inom det egna mötet och vårt eget sätt att använda reflekterande team. Vad skapade deltagarna hos varandra, vid vilka frågor eller vilka skeden hände mer än vid andra – var och när verkade deltagarna beröras mest, vad hände då etc. ? Kort sagt vad noterar observatörerna i interaktionen mellan deltagande grupper/team, mellan deltagare och det som sas (innehållet) och vilka responser skapades? Observatörerna ombeds i slutet (eller tidigare) att dela med sig av sina observationer. Syftet med att använda observatörer är att göra det möjligt för observatörerna att utveckla sin förmåga att under samtal och möten, skapa överblick och se mönster för hur samtalet/mötet utvecklar sig och som professionell deltagare påverka processen vidare (Mason, 1997). Syftet är också att skapa lärtillfälle för samtliga deltagare genom att höra observatörernas berättelse om den egna kontexten och reflektera över detta.

Referenser

- ANDERSEN, T. 1987. The Reflecting team: Dialogue and Meta-Dialogue in Clinical Work. *Family process*, 26, 415-428.
- ANDERSEN, T. 1992. Relationship, Language and Pre-understanding in the reflecting Processes. *A.N.Z.J. Fam.Ther.*, 13, 87-91.
- ANDERSEN, T. 2003. *Reflekterande processer. Samtal och samtal om samtalen*, Stockholm, Mareld.
- BAKHTIN, M. M. 1986. *Speech Genres and Other Late Essays*, Austin, Texas, University of Texas Press.
- BATESON, G. 1998. *Mönster som förbinder*, Stockholm, Mareld.
- BILSON, A. & ROSS, S. 1999. *Social Work Management and Practice. Systems Principles*, London and Philadelphia, Jessica Kingsley Publishers.
- BOSCOLO, L., CECCHIN, G., HOFFMAN, L. & PENN, P. 1990. *Systemisk familjeterapi enligt Milanomodellen*, Natur och kultur.
- BURR, V. 1995. *An Introduction to Social Constructionism*, London and New York, Routledge.
- DEWEY, J. 1991. *How we think*, New York, Prometheus Books.
- MASON, B. 1997. *Systemisk överlämning*, Stockholm, Mareld.
- MORGAN, A. 2004. *Vad är narrativ terapi?*, Stockholm, Mareld.
- OLSSON, A.-M. 2003. *Reflecting team in management groups*. Paper second year, Luton.
- OLSSON, A.-M. E. 2010. *Listening to the Voice of Children. Systemic Dialogue Coaching: Inviting Participation and Partnership in Social Work*. Professional Doctorate in Systemic Practice PhD, University of Bedfordshire.
- OLSSON, A.-M. E. 2014a. Dialogical participatory action research in social work using delta-reflecting teams. In: RAUCH, F., SCHUSTER, A., STERN, T., PRIBILA, M. & TOWNSEND, A. (eds.) *Promoting change through action research* Rotterdam: Sense Publishers.
- OLSSON, A.-M. E. 2014b. The impact of Dialogical Participatory Action Research (DPAR): riding in the peloton of dialogical collaboration In: SIMON, G. & CHARD, A. (eds.) *Systemic Inquiry Innovations in Reflexive Practice Research*. Farnhill: Everything is connected
- SHOTTER, J. 1984. *Social Accountability and Selfhood*, Oxford, Blackwell.
- TOMM, K. 1987. Interventive Interviewing: Part II. Reflexive Questioning as a Means to Enable Self-Healing. *Family process*, 26, 167-183.
- TOMM, K. 2000. *Systemisk intervjuetodik. En utveckling av det terapeutiska samtalet.*, Stockholm, Mareld.
- VYGOTSKIJ, L. S. 1999. *Tänkande och Språk*, Göteborg, Daidalos.
- WITTGENSTEIN, L. 1992. *Filosofiska undersökningar*, Stockholm, Månepocket, Thales.